

Hoe kijken leerlingen tegen de toekomst van ons land aan? Denken ze daarbij ook geografisch? Bijna 1000 leerlingen van 12 tot 15 jaar tekenden een kaart met hun ideeën over Nederland als zichzelf 40-plusser en misschien wel beleidsmaker zijn. De strijd tegen het water gaat handenvol geld kosten en het milieu wordt probleem nummer 1.

De toekomst in kaart

Teken een kaart van Nederland in 2040 met legenda en schrijf er een toelichting bij. Die opdracht legden aardrijkskundedocenten op 25 scholen hun leerlingen afgelopen winter voor. Bijna 1000 leerlingen van 12 tot 15 jaar deden mee en produceerden – individueel of in groepjes – 700 kaarten van Nederland.

Tussen de inzendingen zitten heel wat creatieve ideeën, zoals inpolderingen, grote infrastructurele werken, annexaties van gebieden over de grens en grote overstromede gebieden. Via een online enquête gaven 670 leerlingen hun mening over zaken als politiek, migratie en Europa. Probleem nummer 1 in 2040 wordt het milieu.

Onder water

‘Nederland wordt een aantrekkelijke bestemming voor toeristen’, schrijft een leerling bij zijn kaart. ‘Die komen om te duiken en de verdrinken steden te bezichtigen. Op de hoge gebouwen die uitsteken komen horecagelegenheden.’ De strijd tegen het water is op bijna elke kaart zichtbaar. Veel leerlingen tekenden ondergelopen delen van Nederland en leggen dammen en nieuwe polders aan. In de enquête voorspellen ze dat de strijd tegen het water in 2040 de snelst stijgende kostenpost voor de Nederlandse overheid is. Ongeveer een derde verwacht dat het oppervlak kleiner wordt door overstromingen, maar eveneens een derde denkt dat Nederland juist groter wordt door inpolderingen.

De enquête snijdt geografische kernthema's aan als milieu, economie, natuur, bevolkingsgroei, de strijd tegen het water, bestuur, grenzen en infrastructuur. Dezelfde thema's zijn op veel kaarten terug te vinden. Kaarten, toelichtingen en antwoorden op de

vragen in de enquête ondersteunen elkaar.

Veel leerlingen verwachten dat Zeeland overstroomt en dat het IJsselmeer wordt ingepolderd. Steden op palen moeten de Zeeuwen leefruimte bieden en Nieuw Nederland is een tulpvormig eiland voor de kust. Leerlingen maken in hun toelichting echter niet duidelijk hoe landaanwinning naast landverlies mogelijk is.

Een ander opvallend element zijn grote infrastructurele werken. Naast hogesnelheidslijnen en enorm lange tunnels tekenden veel leerlingen een verdere uitbreiding van de Maasvlakte en bruggen naar Engeland.

We vatten de belangrijkste conclusies per thema samen.

Water

Uit de enquête blijkt dat bijna de helft van de leerlingen verwacht dat in 2040 de strijd tegen het water de sterkst gestegen kostenpost op de rijksbegroting zal zijn. Dat geldt vooral op aan de verhoging van de dijken. Over de effectiviteit van deze inspanningen zijn de meningen verdeeld. 40% gaat ervan uit dat er in 2040 geen gevaar is voor overstromingen. 60% is minder optimistisch en voorziet wel overstromingen. De helft daarvan denkt dat deze zich alleen aan de kust voordoen.

Leerlingen verwachten dat wind- en zonne-energie in 2040 de belangrijkste energiebronnen zijn

Op veel kaarten is de provincie Zeeland verzwolgen door de zee. Een leerling spreekt zelfs over ‘de overstroming van 2036’ als een ramp. Op andere kaarten is heel Laag-Nederland onder de zeespiegel verdwenen. Deze gebieden blijven echter niet altijd onbewoond. Op sommige kaarten zijn steden op palen ingetekend en in een enkel geval ondergronds.

Milieu

Volgens 62% zal het grootste probleem in 2040 milieuvervuiling zijn; Nederland wordt namelijk steeds voller. Slechts 10% noemt gezondheid en 14% werkgelegenheid als het grootste probleem.

Natuurgebieden zijn belangrijk in 2040, onder andere ‘om de lucht schoon te maken’ zoals een leerling schrijft. Op veel kaarten neemt de oppervlakte bos toe, met grote concentraties in Midden- en Zuid-Nederland.

Leerlingen verwachten dat windenergie, en in mindere mate zonne-energie, in 2040 de belangrijkste energiebron is. Op veel kaarten zijn grote windmolenparken in de Noordzee te zien. In de toelichtingen bij kaarten worden ook zonnepanelen in de grote steden genoemd. Op een enkele kaart verschijnen getijdeturbinen in de zeegetaten en zelfs een ‘golfstroomturbine’ in de Noordzee.

Economie

Ruim de helft verwacht dat Nederland in 2040 welvarender is dan nu. Slechts 15% verwacht een welvaartsdaling. China zal onze belangrijkste handelspartner zijn, aldus de helft. Ruim een kwart denkt dat Duitsland de belangrijkste handelspartner van Nederland blijft.

Op de kaart is Nederlands belangrijkste industriegebied bij Rotterdam uitgebreid met een derde Maasvlakte. Sommige leerlingen

Cartografen van de Universiteit van Amsterdam stelden een kaart samen op grond van elementen die meerdere leerlingen in hun kaart tekenden.

tekenen elders nieuwe industriegebieden in, vooral in Noord-Brabant. De landbouw concentreert zich volgens een aantal leerlingen vooral in het noorden van het land. Eén leerling voorziet daar *city farms*, boerderijen zo groot als steden.

Bestuur en grenzen

Meer dan de helft verwacht dat het bestuur in 2040 sterker vanuit Europa geregeld zal worden. Eén op de vijf denkt zich in 2040 vooral Europeaan te voelen, nog eens één op de vijf kiest voor de eigen woonplaats, of denkt zich vooral wereldburger te zullen voelen. Bijna de helft zal zich vooral Nederlander voelen. Dankzij de Europese Unie worden

reizigers bij de grenzen van Nederland en België en Duitsland nu nauwelijks gecontroleerd, maar de verwachting is dat de controle in 2040 toegenomen zal zijn. 17% denkt dat Vlaanderen in 2040 bij Nederland hoort.

Op de kaart vallen de forse annexaties op.

Eén leerling voorziet in het noorden *city farms*: boerderijen zo groot als steden

Op sommige kaarten is zelfs heel Vlaanderen bij Nederland gevoegd. Dat gebeurt wel ‘na overleg met België’, licht een leerling toe. Behalve een verwijzing naar de politieke problemen tussen Walen en Vlamingen bevatten de toelichtingen bij de kaarten weinig informatie over de achtergronden van de annexaties. Wellicht brengt de huidige kronkelende loop van de grenzen met België en Duitsland leerlingen op het idee de grenzen wat duidelijker te trekken.

Bevolking

Een kwart van de leerlingen denkt dat er in 2040 minder mensen in Nederland wonen dan nu, doordat er minder kinderen geboren

